

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta vesi- ja ympäristöhallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 22 päivältä lokakuuta 1985 lähettänyt laki- ja talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 184. Tämän asian yhteydessä valiokunta on käsitellyt myös ed. Salmisen ym. toivomusaloitteen n:o 761/1983 vp. ympäristöhallinnon täydentämisestä ja tehostamisesta. Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina kansliapäällikkö Lauri Tarasti, osastopäällikkö Kari Kourilehto, lainsäädäntöneuvos Klaus Frösén ja hallitusneuvos Riitta Rainio ympäristöministeriöstä, toimistopäällikkö Aaro Haverinen maa- ja metsätalousministeriöstä, vs. ylitarkastaja Sinikka Törmä valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Simo Jaatinen vesihallituksesta, ylijohtaja Eero Nordberg maatilahallituksesta, tarkastaja Mikko Snellman Uudenmaan lääninhallituksesta, vanhempi insinööri Klaus Munsterhjelm Helsingin vesipiiristä, lakimies Leena Pohjanraito Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Antero Oksanen Suomen Kunnallisliitosta, varatuomari Viking Sundström Finlands svenska kommunförbundista, pääsihteeriksi Esko Joutsamo Suomen luonnonsuojeluliitosta sekä vesihallituksen henkilöstöjärjestöjen edustajina pääläluottamusmies, yhteistyöryhmän varapuheenjohtaja Heikki Latostenmaa (Akava), pääläluottamusmies, puheenjohtaja Tauno Pihlajamaa (Vesihallinnon teknisten yhteistyötoimikunta), pääläluottamusmies Mauno Wallenius (Valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto) ja sihteeri Riitta Henttonen (Vesihallinnon henkilökuntayhdistys). Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on vesi- ja ympäristöhallinnon uudelleen järjestäminen ympäristönsuojelutehtävien hoidon tehostamiseksi valtion keskuksellinnossa sekä nykyistä tarkoituksenmukaisemman tehtäväjaon toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön välillä vesiasioiden hallinnossa.

Lakiehdotuksen mukaan vesihallitus ehdotetaan siirrettäväksi yleishallinnollisesti ympäristö-

ministeriön alaisuuteen muodostamalla siitä vesi- ja ympäristöhallitus. Nykyisten tehtävien lisäksi ympäristöministeriön hallinnonalaan tulisi kuulumaan mm. vesien käytön, hoidon ja suojelun kokonaissuunnittelu, tutkimustoiminta sekä vesien virkistyskäytön edistämistehtävä. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alalle kuuluisi edelleen mm. tulvasuojelua, maankuivatustoimintaa, vedenhankintaa ja viemäröintiä sekä käyttö- ja kunnossapitotoimintaa koskevien tehtävien hoito, ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaisi ja valvoisi näiden tehtävien hoitoa vesi- ja ympäristöhallinnossa. Vesi- ja ympäristöhallinnolle ehdotetaan annettavaksi uusina tehtävinä jätahuoltoon, alusöljyvahinkojen torjuntaan ja ympäristöntutkimukseen liittyviä tehtäviä. Samalla ministeriöiden asemaa hallinnon johtoyksikkönä, erityisesti suhteessa keskusvirastoon, ehdotetaan vahvistettavaksi. Sen sijaan tarpeeseen ja mahdollisuuksiin tarkistaa väliportaan eli lääninhallitusten sekä vesi- ja ympäristöpiirien välisiä tehtäväjakoa ei tässä yhteydessä ole varsinaisesti puututtu.

Esitys liittyy vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen. Esityksen tarkoittamat vesi- ja ympäristöhallinnon järjestelyt on tarkoitus toteuttaa 1 päivästä lokakuuta 1986 lukien.

Toivomusaloitteessa n:o 761/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin vesihallinnon suunnittelu-, valvonta-, suojelu- ja tutkimusyksiköiden sekä luonnonsuojelualueiden hankintaan, hallintoon ja hoitoon liittyvien yksiköiden siirtämiseksi ympäristöministeriön alaisuuteen.

Valiokunta toteaa, että ministeriöiden välisen keskinäisen työnjaon uudistamista ja ministeriöiden aseman vahvistamista hallinnollisina johtoyksikköinä ja suhteessa keskusvirastoon on pidettävä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena toimenpiteenä, koska nykyisessä tehtäväjaossa on ilmennyt puutteita ja epäkohtia. Samalla valiokunta kuitenkin toteaa, että vesihallinnon tehtä-

vien jakautuminen edelleen kahden eri ministeriön alaisuuteen saattaa aiheuttaa käytännön ongelmia mm. siinä, että sekä ympäristöministeriöllä että maa- ja metsätalousministeriöllä olisi lakiehdotuksen mukaan oikeus antaa vesi- ja ympäristöhallinnolle yleisiä ohjeita. Tämän vuoksi valiokunta pitääkin tärkeänä, että ministeriöt asettavat yhteistyöelimen, jossa käsitellään molempia ministeriöitä koskevia asioita.

Kuten edellä on todettu, hallituksen esitykseen ei varsinaisesti sisälly ehdotuksia lääninhallitusten ja vesi- ja ympäristöpiirien välisestä työnjasta. Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että kysymyksessä oleva työnjako kiireellisesti järjestetään alemmanasteisilla säännöksillä niin selkeäksi, ettei epäselvyyttä kansalaistenkaan näkökulmasta näiden viranomaisten toimivaltasuhteissa pääse syntymään. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sekä ympäristöministeriö että maa- ja metsätalousministeriö seuraavat tarkoin väliportaan hallinnon toimivuutta ja tarvittaessa puuttuvat havaittaviin epäkohtiin. Myös lääninhallitusten ja vesi- ja ympäristöpiirien sekä kuntien välisen työnjaon tulee olla selkeää ja toisaalta näiden viranomaisten yhteistoimintaa tulee kehittää tehokkaan ja joustavan hallinnon aikaansaamiseksi.

Hallituksen esityksen mukaan vesi- ja ympäristöhallinto huolehtisi edelleen toimialaansa liittyvästä suunnittelusta ja tutkimuksesta. Vesihallituksen osastona toimivan vesientutkimuslaitoksen asema jäisi hallinnollisesti ennalleen, mutta tehtäväalueeltaan se laajenisi vesien- ja ympäristöntutkimuslaitokseksi. Valiokunta korostaa, että ympäristöntutkimukselle tulee luoda riittävät toimintaedellytykset. Tämän vuoksi ympäristöntutkimuksen tehostamiseksi ja laajentamiseksi tulee

vesien- ja ympäristöntutkimuslaitoksen asemaa ja tehtäviä sekä työnjakoa muiden samalla alalla toimivien tutkimuslaitosten kesken kiireellisesti selvittää ja tarvittaessa ryhtyä puutteiden ja epäkohtien poistamiseen.

Kun vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lakiehdotuksen 3 §:n 6 kohdan mukaan vesi- ja ympäristöhallinnon tehtäviin ei enää kuuluisi vesivoiman käytön edistäminen, niin valtioneuvoston ohjesäännön 23 §:n mukaan tämä tehtävä kuuluisi kauppa- ja teollisuusministeriölle muun energiahuollon ja energiatuotannon osana. Näin ollen uusia vesivoiman käytön edistämistehtäviä vesi- ja ympäristöhallinto ei voisi tehdä ilman kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiantoa. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että vesi- ja ympäristöhallinnon tulee toiminnassaan myös jatkossa ottaa huomioon vesivoiman käyttöön liittyviä näkökohtia erityisesti vesien käytön, hoidon ja suojelun kokonaissuunnittelussa, alueellisessa yleissuunnittelussa sekä valtion hoidossa tai ohjauksessa olevien säännöstelyjen käyttötoiminnassa.

Lopuksi valiokunta ehdottaa ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lakiehdotuksen nimikkeen teknistä tarkistamista.

Vielä valiokunta ehdottaa, että edellä mainittu toivomusaloite hylättäisiin.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, laki- ja talousvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja ensimmäinen lakiehdotus näin kuuluvana:

Laki

valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain (78/22) 3 §:n 1 momentin 8 ja 13 kohta, sellaisina kuin ne ovat 7 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (1/83), näin kuuluviksi:

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta ehdottaa,

*että toivomusaloite n:o 761/1983 vp.
hylättäisiin.*

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Vesterinen,
varapuheenjohtaja Järvisalo-Kanerva sekä jäsenet

Arranz, Hilpelä, Kietäväinen, Kokko, Komsu,
Laaksonen, Myllyniemi, Paakkinen, Ranta, Ren-
lund, Salminen, Turunen, Valli ja Varpasuo.

